

19.8.2020

Áherslur ASÍ um breytingar á atvinnuleysistryggingum og framlengingu hlutabótaleiðarinnar

Við þær aðstæður sem nú eru á vinnumarkaði og fyrirsjáanlegar eru á næstu misserum er brýnna sem aldrei fyrr að gera umbætur á atvinnuleysistryggingum. Forða þarf fólki sem misst hefur vinnu frá enn verri áföllum en felast í atvinnumissi með því að tryggja afkomuöryggi þess og aðstoða við að komast út á vinnumarkaðinn að nýju. Það er gert með því að veita atvinnulausum þjónustu og tækifæri til að styrkja sig og efla hæfni sína og þekkingu og bjóða menntun og þjálfun til nýrra starfa.

Ísland er norrænt velferðarríki þar sem leitast er við að tryggja afkomu fólks. Það hefur skilað Íslandi því að vera meðal auðugustu þjóða heims, þar sem tekjujöfnuður er hvað mestur og fátækt hvað minnst. Atvinnuþátttaka er mjög há á Íslandi og atvinnuleysi alla jafna lágt. Engu að síður eru atvinnuleysistryggingar hærri en víða annars staðar. Þetta afsannar þá lífsseigu kenningu að atvinnuleysistryggingar séu letjandi til atvinnuleitar. Hvergi í heiminum hefur sú aðferð að svelta fólk út af bótum skilað árangri.

Skortur á afkomuöryggi getur haft miklar langtímaafleiðingar fyrir einstaklinga og fjölskyldur sem er jafnframt mjög dýrkeypt samfélagslega. Tekjufall einstaklinga hefur dómínó-áhrif á hagkerfið í heild sinni og getur leitt til þess að kreppan vegna COVID-19 verður dýpri og langvinnari en ella.

Atvinnuleysi var þegar vaxandi áður en heimsfaraldurinn COVID-19 skall á og aukin hætta er á langtímaatvinnuleysi. Mikil óvissa ríkir í atvinnulífnum og ákveðnar atvinnugreinar eru nánast óstarfhæfar. Ekki er hægt að segja við fólk að leggja harðar að sér í atvinnuleit við slíkar aðstæður, þegar engin störf er að hafa.

ASÍ leggur til að grunnbætur verði hækkaðar þegar í stað, tímabil tekjutengingar lengt, tekjutengdar bætur hækki verulega, dregið úr skerðingum og bótaréttur lengdur. Nauðsynlegt er að áréttu að atvinnuleysisbætur koma í stað heildarlauna þeirra sem missa atvinnuna og því er mikilvægt að tryggja þeim sem missa atvinnuna svigrúm til að standa við fjárhagslegar skuldbindingar. Samhliða verði tryggt fullnægjandi fjármagn til að halda úti vinnumarkaðsaðgerðum með þjónustu, stuðningi og námstækifærum fyrir atvinnuleitendur en slíkt er lykilatriði til að draga úr neikvæðum afleiðingum atvinnumissis fyrir einstaklinga og til að styrkja atvinnulíf og efnahag til framtíðar. Samhliða þarf að standa að umfangsmikilli atvinnusköpun með áherslu á nýjar greinar og nýsköpun og með það að leiðarljósi að byggja ekki upp að nýju starfsemi sem er óvænleg til framtíðar, ekki síst með tilliti til umhverfismála og tæknibreytinga.

Núverandi staða:

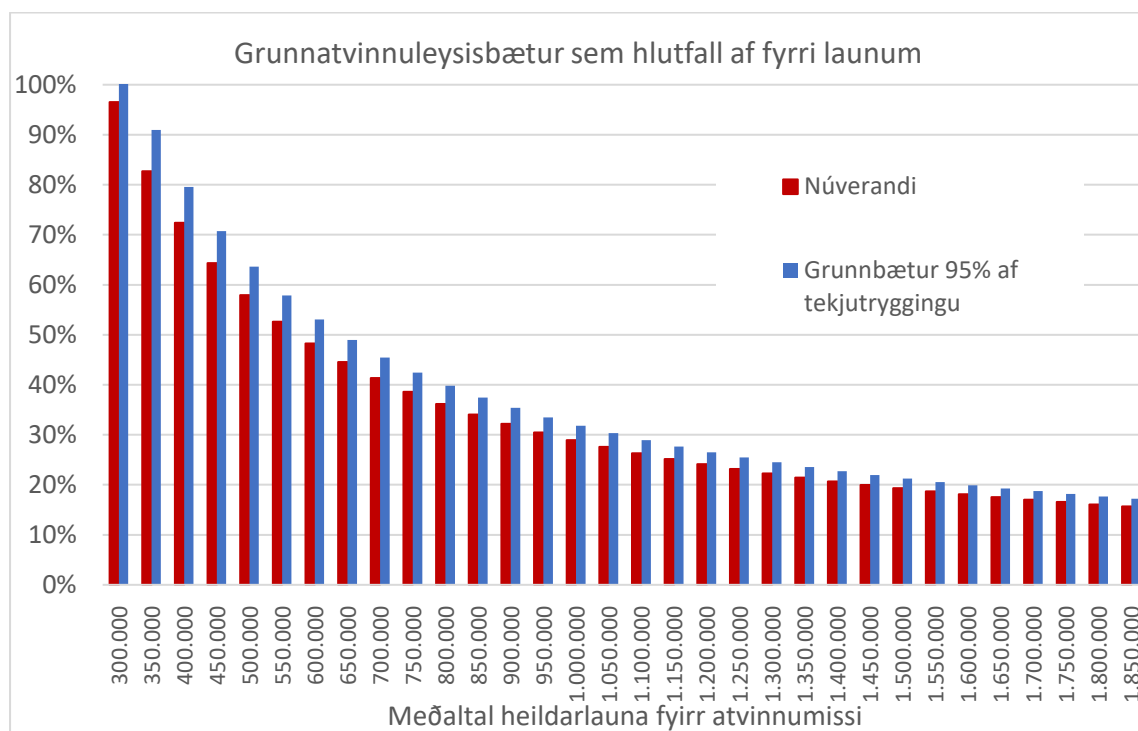
- Grunnbætur atvinnuleysistrygginga eru kr. 289.510.
- Tekjutengdar bætur greiðast mest í þrjá mánuði og svara 70% af meðaltali heildarlauna tveimur mánuðum fyrir atvinnumissi, að hámarki kr. 456.404.
- Stuðningur vegna barna nemur 4% af grunnbótum kr. 11.580.
- Dagvinnutekjutrygging skv. kjarasamningum er kr. 335.000.
- Bótarréttur er að hámarki 30 mánuðir en var áður 36 mánuðir.

Tillögur ASÍ

ASÍ leggur fram tillögur í sjö liðum. Samanlagt munu þessar tillögur draga úr þeim samfélagslega og efnahagslega skaða sem kreppan vegna Covid-19 kann að valda til framtíðar.

1. Hækkun grunnatvinnuleysisbóta:

Hækkun grunnbóta í 95% af dagvinnutekjutryggingu. Bótafjárhæð hækki úr kr. 289.510 í kr. í 318.250, þ.e. um 9,9% frá núverandi fjárhæð.

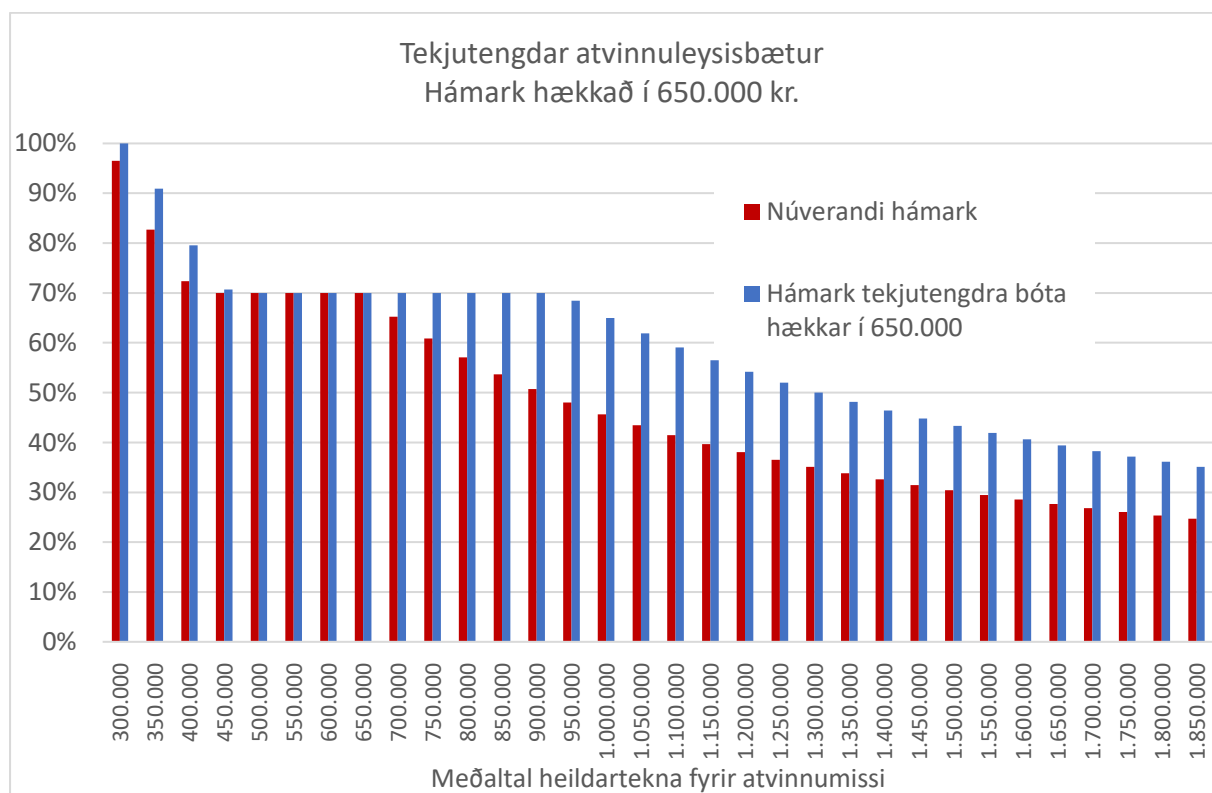
Mynd 1: Grunnbætur Atvinnuleysistrygginga sem hlutfall af fyrri launum. - Áhrif hækkunar grunnbóta í 95% af dagvinnutekjutryggingu.

2. Tekjutengdar atvinnuleysisbætur greiðist í sex mánuði

Tekjutengdar bætur eru nú greiddar í þrjá mánuði að loknum tveggja vikna biðtíma þar sem greiddar eru grunnbætur. ASÍ leggur til að tekjutengdar bætur verði greiddar frá fyrsta degi atvinnuleysis og í allt að sex mánuði.

3. Þak tekjutengdra atvinnuleysisbóta verði hækkað

Fyrri tekjur upp að dagvinnutekjutryggingu, sem nemur nú kr. 335.000 skerði ekki tekjutengdar atvinnuleysisbætur. Þá hækki hámark tekjutengdra atvinnuleysisbóta í kr. 650.000.

Mynd 2: Tekjutengdar atvinnuleysisbætur sem hlutfall af fyrri launum – Samanlögð áhrif hækkunar grunnbóta og minni tekjuskerðingar.

4. Lenging bótaréttar atvinnuleysistrygginga í 3 ár

Bótatímabil atvinnuleysistrygginga var stýtt úr þremur árum í tvö og hálf ár í upphafi árs 2015 í mikilli andstöðu við ASÍ. Ljóst er að núverandi ástand eykur hættuna á að langtímaatvinnuleysi aukist og að aukinn fjöldi fólks fullnýti bótarétt sinn og hafi þá ekki að öðru að hverfa en fjárhagsaðstoð sveitarfélaganna.

Bótatímabil atvinnuleysistrygginga verði því lengt úr 30 mánuðum í 36 mánuði.

5. Fjármagn til vinnumarkaðsaðgerða tryggt í fjármálaáætlun

Fullnægjandi fjármagn verði tryggt í fjármálaáætlun til næstu ára til að halda úti vinnumarkaðsaðgerðum með þjónustu, stuðningi og námstækifærum fyrir atvinnuleitendur.

6. Lög um atvinnuleysistryggingar endurspegli betur möguleika til þátttöku í virkniúrræðum

Endurskoða þarf löggin um atvinnuleysistryggingar til að mæta betur möguleikum atvinnuleitenda til að nýta náms- og önnur virkniúrræði sem eru í boði og styrkja stöðu sína á vinnumarkaði.

7. Framlenging hlutabótaleiðarinnar

Þar sem allt útlit er fyrir að beita þurfi sóttvarnaraðgerðum sem takmarka ýmsa starfsemi til skemmri eða lengri tíma næstu misserin telur ASÍ rétt að framlengja núgildandi hlutabótaúrræði sem nýst hefur vel á undanförunum mánuðum. Með því má draga úr atvinnuleysi og koma í veg fyrir að fjöldi fólks missi með öllu ráðningasamband sitt og tengsl við vinnumarkaðinn.

Núgildandi hlutabótaleið verði framlengd til 1. júní 2021.